
ÀNGEL J. GALLEGÓ

DEFECTIVITAT
MORFOLÒGICA I VARIACIÓ
SINTÀCTICA*

---

1. INTRODUCCIÓ

Una de les propietats més intrigants de les llengües naturals és la de poder desplaçar un objecte sintàctic (una frase o sintagma) a una posició diferent del lloc on rep la seva interpretació com a argument o adjunt d'un predicat. L'exemple d'(1) il·lustra aquest fenomen:

(1) LA MARIA ha vist en Joan (i no pas l'Anna)!

A (1) el sintagma determinant (SD) *la Maria* apareix (desplaçat) al principi de l'oració, tot i que, interpretativament, l'associem a la posició (postverbal) d'objecte del

* La realització d'aquest treball s'ha beneficiat d'uns ajuts del Ministerio de Educación y Ciencia-FEDER (HUM2006-13295-02-01) i la Generalitat de Catalunya (2005SGR-00753). Vull expressar el meu agraïment a José M. Brucart, M. Lluïsa Hernanz, Gemma Rigau, Juan Uriagereka i Esther Torrego per comentaris i suggeriments sobre les qüestions que es discuteixen en aquest article.

Vull dedicar aquest treball a Sergi Quintana, el meu professor de llengua catalana a BUP i COU, i el màxim responsable que jo m'interessés per la sintaxi.

verb *veure*. Per tant, hem d'adonar-nos que l'oració de (2) rep una lectura semblant a la d'(1), però sense que hi hagi desplaçament.

(2) En Joan ha vist LA MARIA (i no pas l'Anna)!

A la bibliografia especialitzada, hi podem trobar més d'un mecanisme per reflectir la relació a llarga distància entre les dues posicions (la derivada i la de base) que ocupa el SD *la Maria* a (1) (e.g., percolació de trets, traces, índexs, etc.), i normalment són notacionalment equivalents. En aquest treball suposaré que el canvi d'ordre de paraules que ens interessa és el resultat d'una *transformació de moviment*, d'acord amb les propostes del marc teòric de la gramàtica generativa.

Típicament (almenys des dels anys seixanta i setanta; cf. Jackendoff 1969, Culicover 1970 i Chomsky 1977), processos com aquest (i molts d'altres que tenen a veure amb l'ordre de paraules en un sentit lax) han estat considerats *moviments estilístics* i és potser per això que no han rebut una atenció sistemàtica per part de la lingüística formal, i han estat objecte de disciplines molt diverses, com la literatura, la pragmàtica, la retòrica o l'anàlisi del discurs. Recentment, la situació ha canviat: estructures com les d'(1) han esdevingut focus d'una investigació molt meticulosa per part de l'anomenat Projecte Cartogràfic (cf. Belletti 2004, Cinque 1999 i Rizzi 1997), l'objectiu del qual és determinar les propietats configuracionals del marge preverbal de l'oració, que ells denominen *perifèria esquerra*.

L'objectiu d'aquest article és estudiar un tipus de desplaçament que, malgrat ésser similar al d'(1), és molt freqüent en castellà, però impossible en català. El contrast entre les dades de (3) i de (4) és eloqüent en aquest sentit: la traducció «paraula per paraula» de les oracions en castellà dona lloc a construccions agramaticals en català:¹

(3)

- a. ¡En bonito lío me he metido!
- b. ¡Buena la has hecho!
- c. ¡Pues pronto empieza tu hijo!

(4)

- a. *En bonic embolic t'has ficat!
- b. *Bona l'has fet(a)!
- c. *Doncs aviat comença el teu fill!

1. Com és usual, indico el grau de gramaticalitat amb asterics i signes d'interrogació (*, ?? i ?).

Els contrastos de (3) i (4) són clars i demanen una explicació en termes de variació microparamètrica (*cf.* Chomsky 1981 i Kayne 2000). Dit amb altres paraules: hi ha d'haver algun factor identificable que permeti que el castellà tingui (per posar-ho en els termes cartogràfics de Rizzi 1997) una perifèria esquerra molt activa, amb més capacitat de desplaçament que el català.

Vull emfasitzar el fet que aquests exemples no són focalitzacions estàndard. De fet, el lector pot comprovar fàcilment que cap no té la naturalesa contrastiva (és a dir, de correcció) que té el focus (*cf.* Irurtzun 2007 entre altres autors). Normalment, aquesta propietat es detecta per la possibilitat d'afegir una alternativa a l'element focalitzat (*carn*, a (5)).

(5) PASTA vull menjar... i no pas carn!

Pel que sé, dades com les de (3) van ser descobertes per Esther Torrego als anys vuitanta (*cf.* Torrego 1980) i no van rebre una anàlisi precisa fins a la tesi de Juan Uriagereka (*cf.* Uriagereka 1988). En treballs posteriors, Uriagereka (1995) relaciona aquest tipus de focalització –que jo anomenaré *feble*– a una projecció sintàctica particular (vegeu l'apartat 2), la qual manifesta un ampli espectre de variació paramètrica que aquest autor relaciona amb la morfologia. En concret, les dades que considerava Torrego (1980) són idèntiques a la de (6), que, de nou, jo trobo agramaticals en català.

(6) Mi abuela dice que mucha chorrada hace el Gobierno.

(7) *La meva àvia diu que moltes burrades fa el Govern.

En aquest article miraré de relacionar les dades que acabem de veure amb les hipòtesis d'Uriagereka (1988; 1995) per tal de proporcionar una explicació fonamentada dels fets: concretament, defensaré la idea que una morfologia verbal rica potencia el moviment verbal, la qual cosa, alhora, estimula el moviment sintagmàtic cap a la perifèria esquerra.

El treball es divideix de la manera següent: el segon apartat presenta l'estructura oracional que assumiré al llarg del treball i discuteix el sistema de sonda-meta d'assignació de cas de Chomsky (2000; 2001); al tercer apartat em concentro en el moviment verbal, defensant que la seva activitat és regulada per motius morfològics; l'apartat quatre explora la projecció SF d'Uriagereka (1988; 1995), que és clau per a

la investigació de les diferències paramètriques que presenten les llengües romàniques; l'apartat cinc relaciona les restriccions d'ordre de paraules del català (cf. Ordóñez en aquest número) amb la seva pobresa perifèrica; finalment, l'apartat sis conté les conclusions.

2. CAS I CONCORDANÇA: LA NOCIÓ DE DEFECTIVITAT- Φ

En aquesta secció presento els supòsits teòrics que utilitzaré d'ara endavant quant a estructura oracional i operacions sintàctiques. En primer lloc, assumiré que l'oració presenta tres projeccions funcionals bàsiques, que, seguint Chomsky (1995), són C (complementador), T (temps) i v^* (verb lleuger).

(8) [_{SC} C [_{ST} T [_{sv} Subjecte v^* [_{sv} V Objecte]]]]]

En treballs recents, Chomsky (2000; 2001) estableix una asimetria important entre les categories funcionals de (8). En particular, C i v^* passen a tenir un estatus privilegiat, ja que són nuclis de *fase* –la contrapartida natural, dins el marc teòric minimista, de les *barreres* (cf. Chomsky 1986) o els *cicles* (cf. Chomsky 1973). Per motius d'espai no m'és possible explicar quines conseqüències té la noció de *fase* per a l'arquitectura del sistema, però sí que parlaré de les conseqüències que té per a la Teoria del cas.

Deixant de banda formulacions anteriors, Chomsky (2000; 2001) redefineix l'assignació de cas mitjançant una operació abstracta que hereta les propietats bàsiques de la *recció* (cf. Chomsky 1981; 1986) i que ell denomina *acord*.² L'acord necessita dos elements que estableixin una relació de comprovació de trets; en circumstàncies normals –argüeix Chomsky (2000; 2001)– són C i v^* , que vénen del lèxic amb trets nominals de [persona] i [nombre] (per abreujar, *trets- Φ* sense valorar,³ la qual cosa fa que actuïn com a *sonda* que busca una *meta*: és a dir, un element local que li pugui valorar els trets. Chomsky (2000; 2001) defensa que els SDs arguments són la meta de C i v^* . Per veure com funciona la relació d'acord, considerem una oració com la de (9):

2. Seguint indicacions de Carme Picallo i Esther Torrego tradueixo els termes *Agree* i *Match* (cf. Chomsky 2000; 2001) com a *acord* i *aparellament*.

3. D'ençà de Chomsky (2004; 2005), els trets- Φ són generats a C i v^* , des d'on es descarreguen a T i V a través d'un procés d'herència. A diferència de Chomsky (2004; 2005), sostindré que els trets- Φ són presents tant a C i v^* com a T i V, i reinterpretel el mecanisme d'herència com un procés de compartició de trets (cf. Frampton i Gutmann 2000 i Pesetsky i Torrego 2004, entre d'altres).

(9) En Joan va avisar-nos.

Tal com el concep Chomsky (2000; 2001), el procés d'assignació de cas té tres estadis: un, els trets- ϕ de sonda i meta s'aparellen (*cf.* 10a); dos, els trets de la meta valoren els de la sonda (*cf.* 10b);⁴ i tres, la sonda assigna cas estructural a la meta (10c).⁵

(10)

- a. [_{SC} C_[ϕ] [_{ST} T_[ϕ] [_{Sv*} En Joan_[3.SG] v*_[ϕ] [_{SV} avisar_[ϕ] nos_[1.PL]]]]] ϕ
 b. [_{SC} C_[3.SG] [_{ST} T_[3.SG] [_{Sv*} En Joan_[3.SG] v*_[1.PL] [_{SV} avisar_[1.PL] nos_[1.PL]]]]] ϕ
 c. [_{SC} C_[3.SG] [_{ST} T_[3.SG] [_{Sv*} En Joan_{NOM[3.SG]} v*_[1.PL] [_{SV} avisar_[1.PL] nos_{ACUS[1.PL]}]]]] ϕ

Hi ha dos aspectes de (10) que s'han de discutir amb més profunditat. En primer lloc, és important de fer notar que el cas no juga un paper específic dins el procés d'acord, ja que s'assigna després que C i v* hagin valorat els seus trets- ϕ , com una mena de «reflex» de la concordança.

El segon punt de (10) que vull destacar és especialment interessant per als propòsits d'aquest treball i té a veure amb la relació entre *desplaçament* i *comprovació de trets*. En gramàtica generativa el moviment sintàctic s'ha concebut de manera general com un mecanisme d'«últim recurs» amb una motivació morfològica (*cf.* Chomsky 1986; 1993; 1995). El principi d'(11) és suficient per formalitzar aquesta hipòtesi de treball:

(11) El moviment sintàctic està motivat morfològicament (i.e., comprovació de trets)

A Chomsky (2000), se substitueix (11) per l'operació d'acord, en què la comprovació de trets només implica un intercanvi de valors a distància, sense que el moviment en sigui part. A nivell conceptual, el canvi té sentit si, tal com suggereix Chomsky (2000:126), la «comprovació de trets hauria d'implicar trets, res més».

4. A (10) represento els feixos de trets nominals no valorats fent servir la lletra grega ϕ . Quan els trets nominals hagin estat valorats (per mitjà del procés d'acord) o vinguin valorats del lèxic (en el cas d'un SD) separaré els atributs [persona] i [nombre], tot indicant-ne (si escau) el valor.

5. El verb *avisar* apareix a (10) inserit al nucli V (verb lèxic), i no a v* (verb lleuger). Seguiré fent-ho així a partir d'ara, però el lector ha de tenir present que ho faig per motius expositius: dintre de la fase Sv*, V es mou cap a v* per qüestions morfofonològiques, un procés que deixo sense indicar.

La bibliografia recent ha aportat arguments empírics de pes a favor de l'operació d'acord com l'acabo de definir (*cf.* Boeckx 2006 i referències que es citen en aquest treball), sobretot quan es tracta dels sistemes de cas i concordança (els sistemes-A). Ara bé, què passa amb els sistemes-A', que són els que ens interessen aquí? Desenvolupant la lògica d'(11), Rizzi (1997; 2004; 2006) ha defensat que les topicalitzacions, focalitzacions, i operacions similars (totes relacionades amb una semàntica discursiva) estan motivades per la comprovació de trets semàntics en una configuració d'especificador-nucli. Des d'un punt de vista cartogràfic, llavors, els moviments dels sintagmes *quin llibre* o *la Maria* a (12) són un «últim recurs» per comprovar de manera local els trets [Qu] i [Topic]:⁶

- (12)
- a. [_{SC} Quin llibre_j [_{Qu}] C_[Qu] ha llegit [_{ST} en Joan_i T [_{SV} t_i v* [_{SV} V t_j]]]]?
 b. [_{SC} La Maria_i [_{Topic}] C_[Topic] [_{ST} T la_i va veure [_{SV} en Joan v* [_{SV} V t_i]]]]

Chomsky sempre ha manifestat el seu escepticisme sobre la caracterització de (12). El problema no és pas nou: ja a Chomsky (1995; 2000) es fa palesa la dificultat per motivar el moviment dels sintagmes interrogatius (del moviment-Qu). És relativament senzill adonar-se, a més a més, que els moviments cap a la perifèria esquerra no encaixen amb el sistema de sonda-meta: en quin sentit són els trets [Qu], [Topic], o [Focus] no interpretables? Es tracta d'informacions purament semàntiques, interpretables per definició. Però hi ha més problemes: mentre que els sistemes-A donen lloc a *efectes d'intervenció sintàctica*, els sistemes-A' no sempre en presenten (*cf.* Rizzi 1990; 2004). Vegem-ne casos concrets. A Gallego (2007) discuteixo la dada de (13) com a cas d'intervenció sintàctica de tipus A, argumentant que l'objecte *los libros* bloqueja l'assignació de cas nominatiu al subjecte *Juan*; sent més precís, dic que la sonda- ϕ llançada des del complex C-T s'aparella amb l'objecte *los libros* abans de poder-ho fer amb la que hauria de ser la seva meta, *Juan*:⁷

6. A (12) associo els trets [Qu] i [Topic] al nucli C, a diferència de Rizzi (1997; 2004; 2006), que proposa l'existència de projeccions semàntiques autònomes: STopic, SFocus, SForça, etc. Aquesta modificació, en qualsevol cas, no afecta l'aspecte més rellevant de la proposta de Rizzi (1997; 2004; 2006): la comprovació de trets requereix moviment cap a un especificador.

7. Basant-se en treballs com Rizzi (1990), Chomsky (2000) denomina aquest fenomen *Efecte d'Intervenció Defectiva*. Tècnicament, l'objecte *los libros* es desplaça a una posició d'especificador extern de v*, on rep cas acusatiu: aquest tret de funció sintàctica s'esborra després de l'operació de moviment, però els trets-

(13) * $[_{SC} C_{[\emptyset]} [_{ST} Estaba T_{[\emptyset]} [_{SV} los libros_{ACUS[3.PL]} [_{v^*} Juan_{[3.SG]} v^* [_{SV} leyendo t_i]]]]]]$

Quant als efectes d'intervenció als sistemes-A', són més febles (o gairebé inexistents), com demostra la possibilitat de topicalitzar els arguments de (14) sense cap restricció:

(14)
 a. $[_{SC} La Maria_i, [_{SC} els llibres_j, [_{SC} a en Joan_z C [_{ST} pro_i T no els_j hi_z va donar pas]]]]]$
 b. $[_{SC} Els llibres_j, [_{SC} la Maria_i, [_{SC} a en Joan_z C [_{ST} pro_i T no els_j hi_z va donar pas]]]]]$
 c. $[_{SC} A en Joan_z, [_{SC} els llibres_j, [_{SC} la Maria_i C [_{ST} pro_i T no els_j hi_z va donar pas]]]]]$

Per aquests motius (entre d'altres), Chomsky (2004; 2005) proposa que la semàntica discursiva (la que té a veure amb nocions com *focus*, *pressuposició*, *especificitat*, etc.) se segueixi no de la comprovació de trets, sinó del tipus d'operació que genera la configuració concreta. De fet, Chomsky (2004; 2005) generalitza aquesta línia de pensament sostenint que els dos tipus de semàntica que manifesten les llengües naturals (temàtica i discursiva) és conseqüència del tipus de fusió que genera la configuració concreta: la *fusió externa* donaria lloc a la semàntica lligada a les relacions predicat-argument (cf. Hale & Keyser 2002) mentre que la *fusió interna* (o moviment) s'encarregaria de la semàntica discursiva (cf. Rizzi 1997).

En aquest treball acceptaré la perspectiva de Chomsky (2005) sense discussió: els moviments cap a la perifèria no estan motivats morfològicament, les interpretacions que en resulten atès que són un efecte configuracional. Tot i que trobo aquest plantejament, en essència, correcte, més endavant el modificaré lleugerament, argumentant que la morfologia nominal (els trets- ϕ) del verb no motiva, però sí que fa que els moviments cap al SC siguin més actius.

Vull tancar aquesta secció parlant d'una noció crucial per al sistema de sonda-meta de Chomsky (2000; 2001): la *defectivitat*. En considerar els sistemes de cas i concordança, Chomsky (2001) observa que hi ha dues varietats de categories funcionals: les defectives i les no defectives. Descriptivament parlant, un element lèxic és defectiu si li manca un (o més) tret(s), generalment el de [persona]. Als seus escrits, Chomsky (2000; 2001) restringeix la defectivitat a dues categories: T i v*. T és defectiu (T_{def}) en

ϕ continuen visibles, ja que, sent interpretables, no poden esborrar-se. Com el lector pot comprovar, l'anàlisi que estic argumentant defensa que dos especificadors d'un mateix nucli no són «equidistants» (cf. Chomsky 2000; 2001).

casos d'assignació excepcional de cas i elevació (on el subjecte d'una oració subordinada rep cas acusatiu o nominatiu des de la principal):

(15) John wants Mary to believe he is a good guy. *Assignació excepcional de cas*
 John vol Mary a creure ell és un bon noi
 'En John vol que la Mary pensi que és un bon noi'

(16) John seems to Mary to be a good guy. *Elevació*
 John sembla a Mary a ser un bon noi
 'A la Mary li sembla que en John és un bon noi'

Pel que fa a v^* , és defectiu (o sigui, v per a Chomsky 2001) a les estructures inacusatives, on l'argument que comença la derivació a la posició d'objecte rep cas nominatiu per part del complex C-T.⁸ Considerem la derivació de l'oració de (17) per veure com és el procés d'assignació de cas en una estructura inacusativa:

(17) Ha arribat la Maria.

En un primer estadi derivacional, la sonda- ϕ de v , que és defectiva (recordeu-ho: només té un tret de [nombre], segons Chomsky), s'aparella amb l'objecte *la Maria*: els trets de v reben un valor, però *la Maria* no pot rebre cas, a causa de la defectivitat de v . Segons Chomsky (2000; 2001), l'objecte *la Maria* continua «actiu».

(18)
 a. [_{SV} v_[nombre] [_{SV} ha arribat_[nombre] la Maria_[3.SG]]]
 b. [_{SV} v_[SG] [_{SV} ha arribat_[nombre] la Maria_[3.SG]]]

Quan s'activa la següent fase, el complex C-T escaneja el seu domini de cerca, aparellant els seus trets- ϕ amb els de *la Maria*. Els trets de C-T reben un valor, però aquesta vegada sí que poden assignar cas (nominatiu) a distància.

(19)
 a. [_{SC} C_[$\emptyset$] [_{ST} T_[$\emptyset$] [_{SV} v_[SG] [_{SV} ha arribat_[SG] la Maria_[3.SG]]]]]]
 b. [_{SC} C_[3.SG] [_{ST} T_[3.SG] [_{SV} v_[SG] [_{SV} ha arribat_[SG] la Maria_{NOM[3.SG]}]]]]]

8. Hi ha més casos de configuració defectiva, com les estructures participials (e.g., *Detinguts els sospitosos* o *Agafades les entrades*), on el nucli Prt (una varietat de v) no pot assignar cas perquè, com els adjectius, està mancat del tret de [persona]. Cf. Carstens (2001) i Chomsky (2001).

L'inventari de categories funcionals és, doncs, el següent:

(20)

<i>Categoria funcional</i>	<i>Assigna cas estructural</i>
T _{comp}	✓ (Nominatiu)
T _{def}	✗
v _{comp}	✓ (Acusatiu)
v _{def}	✗

D'acord amb les idees de Chomky (2004; 2005) i seguint suggeriments de Jordi Fortuny i Esther Torrego a Gallego (2007) proposo que (20) sigui substituït per (21), on la novetat principal és la presència d'una contrapartida defectiva de C. Seguint l'ús de diacrítics de Chomsky (2001), indico que una categoria funcional és j-completa amb un asterisc.⁹

(21)

<i>Categoria Funcional</i>	<i>Assigna cas estructural</i>
C*	✓ (Nominatiu)
C	✗
v*	✓ (Acusatiu)
V	✗

Podem deixar la discussió en aquest punt. L'objectiu d'aquest apartat era introduir el mecanisme de sonda-meta, que Chomsky (2000; 2001) aplica a l'assignació de cas estructural. També he discutit (amb deteniment) què entén Chomsky (2000; 2001) per *categoria defectiva*; tal com hem vist, aquesta noció està circumscrita als trets- ϕ , o, més precisament, a la seva absència. Als apartats següents centraré l'atenció al moviment verbal i discutiré si és plausible fer cap altra interpretació de la defectivitat, una que ens permeti d'explicar per què algunes llengües poden explotar més la seva perifèria esquerra que d'altres.

9. No faré servir la distinció C*-C en aquest treball, suposant, per tant, que només hi ha una varietat de C.

3. MOVIMENT VERBAL: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES

Com deia a la introducció, el castellà i el català presenten un comportament divergent pel que fa l'ús d'un tipus de focalització que jo he anomenat *feble*. Les seqüències de (22) en són un exemple:

- (22)
a. ¡Mucha tontería dice el Gobierno!
b. *Moltes ximpleries diu el Govern!

En aquest apartat miraré de defensar la hipòtesi que la asimetria de (22) és un efecte secundari del moviment verbal –o sigui, que la possibilitat de tenir una perifèria esquerra activa, capaç de generar (22a), és conseqüència de tenir un moviment verbal actiu. Hi ha una evidència que dóna suport a aquesta darrera afirmació: el contrast de (23), on el verb *tenir* es mou molt amunt (presumiblement fins a C), prova que (22) no és un fet aïllat i que el moviment verbal del català també és, per dir-ho així, més feble que el del castellà.

- (23)
a. Tuviera Juan más dinero y se compraba un coche.
b. *Tingués en Joan més diners i es comprava un cotxe.

Els judicis de gramaticalitat tornen a ser clars: (23b) és impossible en català.

Abans de discutir els detalls que relacionen el moviment sintagmàtic cap a la perifèria esquerra amb el moviment verbal, cal explicar quins són els mecanismes i la motivació d'aquest últim. Els problemes que això suposa, però, no són gens trivials: per una banda, el moviment de nuclis ha estat considerat recentment com un procés que té lloc després de la computació sintàctica, al component fonològic (i els arguments, en aquest sentit, són certament interessants; cf. Boeckx i Stjepanović 1999 i Chomsky 2001), i per l'altra, també hem de tenir en compte que no hi ha gaires anàlisis del moviment verbal formulades dins el sistema de sonda-meta del minimalisme –jo no en conec cap.

Modificant idees de Lasnik (1999; 2003) i Solà (1996), vull proposar que el moviment de v^* a T (i a C) és un cas d'*acord múltiple*, en el sentit de Hiraiwa (2005). M'explico: la idea és que C, T i v^* comparteixen un tret que permet un aparellament

múltiple. Els casos normals d'acord presenten una sonda i una meta (diguem-ne escenari simple), però Hiraiwa (2005) ha demostrat que hi ha moltes situacions on necessitem un patró més complex, on hi ha dues (o més) metes i una única sonda (escenari múltiple). Els escenaris estan esquematitzats a (24), on la lletra *T* vol dir *tret* i el número que l'acompanya n'indica un valor a l'atzar.

- (24) Acord
 a. Simple: Sonda_[T] → Meta_[T:1]
 b. Múltiple: Sonda_[T] → Meta_{1[T:4]} → Meta_{2[T:4]}

A Uriagereka i Gallego (en preparació) defensem que els processos de lligam il·lustren un subtipus d'acord múltiple. Així, per exemple, la dependència anafòrica de (25) sorgeix de l'aparellament entre els trets-*j* del complex C-T, el subjecte *Juan*, i l'anàfora *se*.¹⁰

- (25) [_{SC} C_[φ] [_{ST} T_[φ] [_{SV} Juan_[3.SG] se_{[3]i}-v* [_{SV} peina t_i]]]]

Tornem, però, al moviment verbal. Quin és el tret que pot aparellar simultàniament C, T i v*? Donades les restriccions del sistema que estic assumint aquí (el de Chomsky 2000; 2001; 2004; 2005), no pot tractar-se dels trets- ϕ , ja que els complexos C-T i v*-V tenen trets nominals que no sempre són idèntics: els de C-T s'aparellen amb els del subjecte, mentre que els de v*-V ho fan amb els de l'objecte. Aparentment, doncs, no hi ha gaire marge de maniobra.

Per tal d'evitar aquest problema, a Gallego (2007) sostinc que C, T i v* tenen, a més de trets- ϕ i de cas, un tret de temps (en el sentit més obvi de la paraula: un tret que fa d'àncora d'íctica). Com la resta, aquest tret de temps té tres valors formals (i.e., [passat], [present] i [futur]), i és interpretable a T, però no a C ni a v*. De fet, al meu sistema el nucli que motiva el moviment verbal és sempre C, que fa de sonda en virtut del seu tret no valorat de temps. En el cas d'una oració com (26), l'anàlisi seria la de (27), on deixo de banda aspectes irrellevants:¹¹

10. Seguint Burzio (1991), a Uriagereka i Gallego (en preparació) analitzem les anàfores com a elements D defectius, que només tenen un tret de [persona].

11. Notem que, al sistema de Chomsky (2000; 2001; 2004; 2005), l'aparellament múltiple de C, T i v* és possible sense violar la *Condicció d'Impenetrabilitat de Fase* (CIF), l'únic principi que regula la ciclicitat del sistema actualment:

(26) La Maria m'avisarà.

(27)

- a. [_{SC} C[φ][temps] [_{ST} T[φ] [futur] [_{SV} La Maria[3.SG] v*[φ][temps] [_{SV} avisarà[φ] em[1.SG]]]]]
 b. [_{SC} C[3.SG][futur] [_{ST} T[3.SG][futur] [_{SV} La Maria[3.SG] v*[1.SG][futur] [_{SV} avisarà[1.SG] em[1.SG]]]]]

Fins ara només he parlat d'acord múltiple, però no de moviment verbal. Com he dit abans, l'acord no implica desplaçament al sistema de Chomsky (ni de v* a T, ni de T a C). Assumint aquesta idea, defensaré que el moviment verbal (com qualsevol altre moviment) no té cap motivació morfològica: la comprovació de trets (aquí, acord) sempre té lloc a distància i, opcionalment, pot anar acompanyada de moviment. També he comentat abans que Chomsky (2004; 2005) associa el moviment sintagmàtic (la fusió interna) a la semàntica de tall discursiu (e. g., tòpic-focus, pressuposició, especificitat, etc.). Quina contribució interpretativa fa el moviment verbal? Trobo plausible que el moviment del verb tingui efectes no només sobre la interpretació temporal de l'oració, sinó també sobre el marcatge clausal –l'especificació del tipus d'oració (e. g., completiva, interrogativa, relativa, exhortativa, etc.). A la bibliografia sobre el tema, és ben sabut que el verb es mou a C en contextos de modalitat marcada, i dóna lloc a un procés d'inversió obligatòria entre verb i subjecte:¹²

(28)

- a. [_{SC} Qui_i C ha avisat_j [_{ST} la Maria_z T [_{SV}* t_z t_j t_i]]]?
 b. [_{SC} PASTA_i C vol_j [_{ST} en Joan_z T [_{SV}* t_z t_j t_i]]]!
 c. En Joan va preguntar [_{SC} quins llibres_i C necessita_j [_{ST} la Maria_z T [_{SV}* t_z t_j t_i]]]

Aquesta és no només una idea interessant, sinó necessària si volem defensar que el moviment verbal té lloc a la sintaxi. Recordem que el principal argument de

(i) *Condicció d'Impenetrabilitat de Fase*

El domini de N [nucli d'una fase] no és accessible a les operacions de SZ (la propera fase); només N i la seva aresta ho són. [apud Chomsky 2001:14]

Com que la CIF només obliga a transferir el *domini* d'una fase (en el cas del Sv*, el SV), C pot llençar una sonda que s'aparelli amb T i v* de manera simultània.

12. L'anàlisi de les dades de (28) com un cas de moviment del verb a C és polèmica. La majoria dels autors defensen que el verb mai no passa de T (cf. Fortuny 2007, Gallego 2007, Ordóñez 1997 i Uriagereka 1999 per discussió). Amb Pesetsky i Torrego (2001; 2004), estic assumint el contrari.

Chomsky (2001) per negar la naturalesa sintàctica del moviment de nuclis (deixant a part la *incorporació/conflació*, en el sentit de Baker 1988 i Hale i Keyser 2002) és que, a diferència del moviment de sintagmes, no té cap efecte interpretatiu. Amb això, el que Chomsky (2001) vol dir és que el verb sempre s'interpreta de la mateixa manera, independentment de la seva posició. Hi estic d'acord, però l'observació de Chomsky (2001) no té present dues coses: en primer lloc, que un verb no és un SD (i, per tant, se'n pot esperar una altra semàntica), i, en segon lloc, no mira de treure profit del fet que el moviment de nuclis és, formalment, una operació diferent del moviment sintagmàtic. Si la hipòtesi de Chomsky (2004) és correcta, podem esperar que el moviment de nuclis (la fusió interna de nuclis) sigui responsable d'una semàntica que no és ni argumental, ni discursiva. En definitiva, podem conjecturar les correspondències de (29):

(29)

- a. Fusió Externa: estructura argumental (cf. Hale i Keyser 2002)
- b. Fusió Interna: cadenes operador-variable/semàntica discursiva (cf. Rizzi 2006)
- c. Fusió Interna de nuclis: tipus d'oració i temps (cf. Cheng 1991 i Koster 2003)

Hi ha cap altra manifestació de moviment de T a C? Pesetsky i Torrego (2001; 2004) han sostingut (al meu parer, convincentment) que allò que anomenem *conjunció* i *preposició* són la manera com T sona quan es mou a C (o a D). Hem de notar, en aquest sentit, que l'elecció entre una conjunció i una preposició a l'hora d'introduir una oració ve determinada per la temporalitat del verb: si el verb apareix flexionat, T es materialitza com a conjunció; si el verb apareix en forma no personal (e. g., infinitiu), com a preposició. Aquesta correlació no és pas arbitrària i de fet dóna suport a la hipòtesi que C, T i v* comparteixen un tret de temps.

(30)

- a. La professora va proposar [_{SC} C *que*_i [_{ST} T_{+finiti} arribéssim d'hora]]
- b. La professora va proposar [_{SC} C *d(e)*_i [_{ST} T_{-finiti} arribar d'hora]]

Aquest apartat ha estat dedicat al moviment verbal. He començat avançant quina és la meua hipòtesi per tal de donar compte de les diferències microparamètriques entre el castellà i el català (el moviment sintagmàtic cap a la perifèria esquerra depèn del moviment verbal), però abans de poder-la desenvolupar he hagut de donar uns mínims detalls sobre el funcionament de la dependència entre els nuclis C, T i v*. He

defensat que el moviment verbal és sintàctic (*contra* Chomsky 2001) i que té lloc després que C, T i v* hagin establert una dependència múltiple amb efectes interpretatius en termes de tipologia oracional i temporalitat.

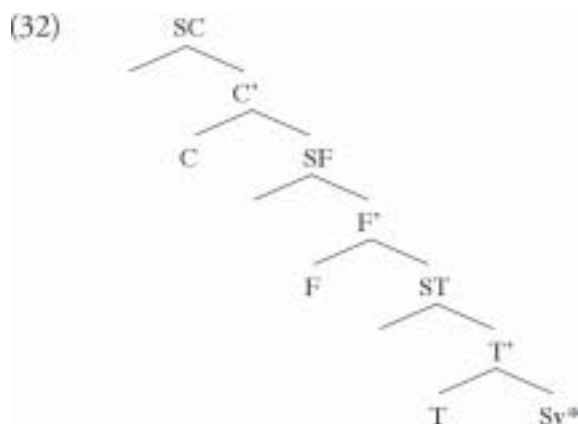
4. REINTERPRETANT EL SF D'URIAGEREKA (1995)

Havent establert un vincle entre moviment sintagmàtic i moviment verbal, la qüestió que se'ns planteja ara és la de trobar una explicació coherent de la capacitat «esmorteïda» de desplaçament del català, comparada amb la del castellà. Seguint la línia de treballs pioners del marc de *Recció i Lligam* (cf. Chomsky 1981; 1986) com Rizzi (1982) o Taraldsen (1980), relacionaré aquest fet amb la riquesa morfològica del paradigma verbal. Per començar, suposaré que (31) descriu els fets adequadament.

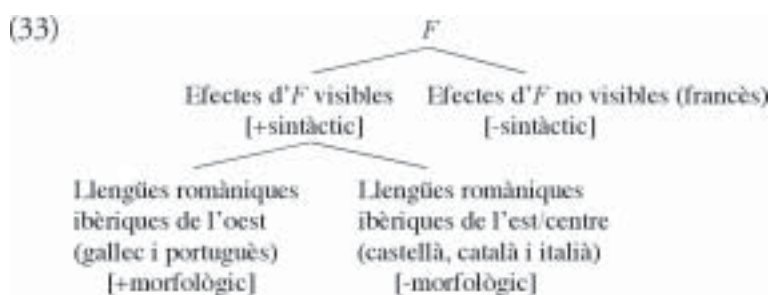
(31) La (capacitat de) fusió interna és parasitària de la riquesa morfològica

És important de destacar que a (31) interpreto la riquesa d'una manera *naïve*: un paradigma verbal és ric si té una manifestació explícita dels trets morfològics (com gairebé totes les llengües romàniques) i és pobre si els trets morfològics no tenen un reflex fonètic (el cas de l'anglès, per exemple). Així doncs, s'han de diferenciar molt clarament les nocions de *defectivitat* i *pobresa*: el primer terme pertany al sistema de Chomsky (2000; 2001) i té a veure amb la possibilitat que a una peça lèxica li faltin trets; el segon és una noció molt més general, que només es fixa en si un tret com, per exemple, [nombre] té manifestació fonètica (e.g., *nosaltres cant-em*) o no (e.g., *we sing-Ø*).

Les idees que vull defensar aquí troben el seu antecedent més proper a Uriagereka (1988; 1995) i Raposo i Uriagereka (2005), on es proposa l'existència d'una projecció que està inserida entre SC i ST i que s'anomena SF (F com a mnemònic de *further*, és a dir, *una altra*).

Per a Uriagereka (1988; 1995), F és un nucli funcional que fa d'interfície entre la sintaxi i la pragmàtica, codificant informacions que tenen a veure amb la noció de *punt de vista* (i.e., el que fins ara hem estat anomenant *semàntica discursiva*). A més a més, F juga un paper clau a la variació paramètrica de les llengües romàniques: aquest nucli, de fet, té diferents manifestacions, passant de llengües com el portuguès europeu, on hi ha una perifèria esquerra molt activa (amb enclisi, infinitius flexionats, partícules focals, etc.) i F funciona gairebé com un clític (*cf.* Raposo 2000), fins a llengües com el francès, on l'activitat perifèrica és virtualment inexistent i el paper d'F és mínim. Podem representar aquest grau de variació amb l'esquema de (33), extret de Raposo i Uriagereka (2005):

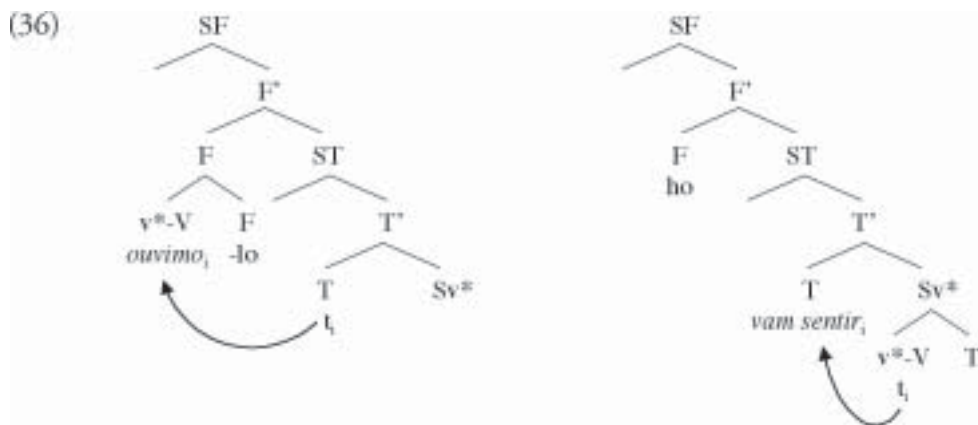
Si ens fixem, posem per cas, en el gallec, el que veiem és que el verb es mou molt alt, probablement fins a C, com es defensa a Uriagereka (1988:361), d'on treu l'exemple següent:

(34) Ouvimo-lo.
vam sentir-allò

Comparem (34) amb (35), una dada del català:

(35) Ho sentim.

Tal com es desprèn d'aquest parell mínim, sembla que el verb en gallec pugi tan alt que "s'empassi" el clíctic: si suposem que els clítics penjen d'F, llavors el verb ha de moure's des de T fins a F a llengües com el gallec o el portuguès europeu, mentre que en castellà o català, el verb no passa de T (excepte en contextos de modalitat marcada):

És important de fer notar que hi ha determinats entorns sintàctics que, al nivell rellevant, es comporten com ho fa el francès en general, ja que gairebé no manifesten activitat perifèrica. Em refereixo a les clàusules encapçalades per formes verbals no flexionades. En aquests casos, Uriagereka (1995) suggereix que o bé F no s'hi projecta, a l'esquelet oracional, o bé que ho fa amb una especificació mínima, i és inert a efectes sintàctics (vegeu 33 una altra vegada). Les dades de (37) i (38) demostren que els infinitius i els gerundis, com hem dit, no tenen una perifèria esquerra activa, ni en castellà ni en català.

(37)

- a. María dice que [_{SC} CERVEZA_i C [_{ST} ha bebido t_i (...y no sidra)]]
 b. *María quiere [_{SC} CERVEZA_i C [_{ST} beber t_i (...y no sidra)]]

(38)

- a. Vaig veure [_{SC} C que [_{ST} la Maria_i, [_{ST} els llibres_j [_{ST} t_i els llegia t_j]]]]
 b. *Vaig veure [_{SC} C [_{ST} la Maria_i, [_{ST} els llibres_j [_{ST} t_i llegint-los t_j]]]]

Fenòmens com aquests han estat tractats recurrent a un procés de *truncament* (cf. Rizzi 1994) pel qual l'absència de determinades projeccions és responsable de l'absència d'unes altres –en cert sentit, defensar que no hi ha SF a (37b) i (38b) és acceptar tàcitament que hi ha hagut una mena de truncament.¹³ En termes descriptius, una proposta d'aquest tipus és adequada, però, tal com veig les coses, deixa sense explicar quin factor motiva el truncament. L'altra opció (i.e., suposar que no hi ha pas truncament, sinó una F pobra, com fa Uriagereka 1995) resulta més consistent amb els fets i ens proporciona una explicació plausible (potser errònia, però plausible) de les dades de (37) i (38).

Tornem ara a l'objectiu d'aquest treball. La idea que vull defensar és que la defectivitat del català a l'hora de presentar focalització feble i un moviment verbal actiu és una conseqüència de la pobresa del seu paradigma verbal (d'indicatiu). A diferència del castellà, el català no fa servir les formes del pretèrit perfet (e.g., *cantà*), ni les del pretèrit anterior (e.g., *hagué cantat*); actualment, aquests temps són substituïts per versions perifràstiques: *va cantar* i *va haver cantat*. Aquesta proposta és arriscada, perquè, si és correcta, se n'hauria de concloure que la riquesa morfològica té un pes en termes paradigmàtics (d'alguna manera –no sé com–, el contínuum C-T-v* és sensible al conjunt del paradigma d'indicatiu). No és gaire difícil, però, demostrar que aquesta idea té sentit. La dada que necessitem la trobem al castellà: considerem les asimetries de (39) i (40), on hi ha un cas de focalització feble i un altre d'adverbi orientat al parlant:

(39)

- a. Juan dijo [_{SC} C que [_{ST} muchas cosas_i [_{ST} *pro* había visto t_i]]]]
 b. *Juan quería [_{SC} C que [_{ST} muchas cosas_i [_{ST} *pro* viera t_i]]]]

13. Rizzi (1994) formula la seva proposta dins el domini de l'adquisició. Cf. Bianqui (1999), Haegeman (2002), Grohmann i Etxepare (2003) i les referències que es citen en aquests treballs per a una aplicació inspirada en la noció de *truncament* a les gramàtiques adultes.

(40)

- a. Juan dice [_{SC} C que, francamente, María le llamó]
- b. *Juan quiere [_{SC} C que, francamente, María le llame]

Dades com aquestes són discutides per Torrego i Uriagereka (1992), on es demostra que el grau de connectivitat en contextos d'hipotaxi depèn del mode del verb subordinat. En concret, Torrego i Uriagereka (1992) observen que les oracions en subjuntiu tenen menys independència sintàctica i, com a conseqüència d'això, menys capacitat de desplaçament cap al SC. Això té sentit (i és consistent amb la meva hipòtesi sobre el català) si ens adonem que el mode subjuntiu del castellà només utilitza quatre temps, a diferència de l'indicatiu, que n'utilitza deu (incloent-hi condicional i condicional compost): el present (e.g., *cante*), el pretèrit perfet (e.g., *haya cantado*), el pretèrit imperfet (e.g., *cantara* o *cantase*) i el pretèrit plusquamperfet (e.g., *hubiera* o *hubiese cantado*).

En resum, el que vull argumentar aquí és que un paradigma verbal feble (amb poca varietat de formes temporals) fa que el moviment del verb sigui també feble, la qual cosa provoca que la perifèria esquerra presenti efectes propis d'allò que s'ha anomenat *truncament*. Si aquesta connexió és correcta, la meua proposta prediu, entre altres coses, que un verb no flexionat (un infinitiu, per exemple) no pot pujar més enllà de T:¹⁴ els exemples de (41) i (42) demostren que, efectivament, C és ocupat per una preposició en contextos amb infinitiu:

(41)

- a. [_{SC} C *Después de* [_{ST} hablar el presidente]], todos aplaudieron.
- b. [_{SC} C A + (e)l [_{ST} salir el sol]], se pusieron en camino.
- c. [_{SC} C *Con* [_{ST} ser Juan rico]], vive miserablemente.
- d. [_{SC} C *De* [_{ST} seguir así las cosas]] nos arruinaremos.

[apud Hernanz 1994:370-371]

(42)

- a. [_{SC} C *En* [_{ST} estudiar a París durant dos anys]], en Pere va aprendre el francès.
- b. [_{SC} C A + (e)l [_{ST} hablar-te'n]], vas envermellar.

[apud Rigau 1993:233-235]

14. Amb Solà (1996), assumeixo que les formes no personals (infinitius, gerundis i participis) tenen una mínima flexió aspectual.

Hi ha casos on C sembla buit, com els de (43), on és plausible defensar que C conté una preposició fonèticament nul·la (representada amb el símbol « $\emptyset_p$ »), tal com han defensat diversos autors:¹⁵

- (43)
a. [_{SC} C $\emptyset_p$ [_{ST} Trucant-li]], no aconseguiràs res.
b. [_{SC} C $\emptyset_p$ [_{ST} Treballant dur]], sortiràs endavant.

Que la posició de C està ocupada en el cas dels gerundis ho demostra el fet que, si hi apareix una altra preposició, els exemples són agramaticals.

- (44)
) * [_{SC} C *De* [_{ST} cantando la Caballé]] el teatro se llenará.

[apud Hernanz 1994:371]

De fet, com vaig fer notar a Gallego (2004), sembla que el gerundi és el resultat de combinar un infinitiu i una preposició:

- (45)
a. Al final acabaron [_{SC} C *por* [_{ST} quererle]]
b. Al final acabaron [_{SC} C $\emptyset_p$ [_{ST} queriéndole]]

Podem aturar-nos aquí. L'objectiu d'aquest apartat era presentar una proposta que donés compte de les asimetries entre el castellà i el català que vam veure a l'inici de l'article. Basant-me en els treballs d'Uriagereka (1988; 1995) i la naturalesa de la seva projecció SF, he defensat que la riquesa morfològica del verb (en un sentit literal) fa que els moviments (tant del verb com d'altres objectes sintàctics) siguin més actius. La predicció d'aquesta proposta és clara: si un verb no és morfològicament ric (e.g., formes no flexionades i alguns paradigmes del català i castellà), la seva perifèria esquerra presentarà restriccions de moviment. Tècnicament, he utilitzat la projecció F d'Uriagereka (1988; 1995) perquè em permetia introduir de manera clara la variació paramètrica de les llengües romàniques quant a l'activitat perifèrica, però vull deixar clar que la mateixa anàlisi pot plantejar-se en termes diferents –amb C o T (o fins i tot una altra projecció funcional) fent-se càrrec del rol de l'F d'Uriagereka (1988; 1995).

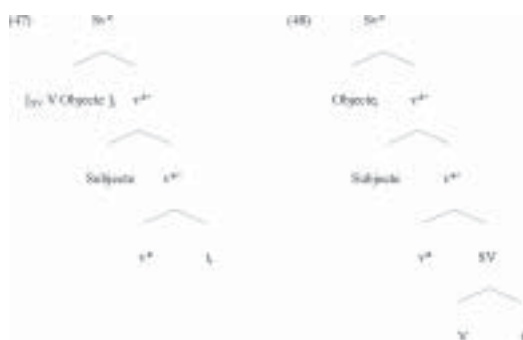
15. Cf. Masullo (2005) i Mateu (2002) per a la idea que els gerundis contenen una preposició.

5. CANVI D'OBJECTE I LA PERIFÈRIA DEL SV*

Aquesta secció se centra en unes dades que donen suport a la proposta que acabo de presentar. Concretament, demostraré que el paràmetre afectat per la riquesa morfològica del paradigma verbal no es limita a la perifèria esquerra en el sentit de Rizzi (1997; 2004; 2006), sinó també a allò que Belletti (2004) anomena *zona baixa de ST* (o, alternativament, *perifèria de Sv**). La pregunta, així doncs, és senzilla: què tenen en comú SC i Sv*? Al segon apartat he comentat (de passada) que SC i Sv* es corresponen amb dominis cíclics de computació que Chomsky (2000; 2001; 2004; 2005) anomena *fases*. Un tret important d'aquestes projeccions –ja l'hem vist– és que els elements que es mouen als seus especificadors reben una interpretació semàntica discursiva. Això és obvi en el cas del SC, que és el lloc d'aterratge de tòpics i focus, però no ho és pas tant quan parlem del Sv*. Belletti (2004), no obstant, demostra que el Sv* manifesta unes propietats configuracionals similars a les del SC, i posa èmfasi en els subjectes postverbals de les llengües romàniques, els quals, segons ella, es mouen a una projecció focal que hi ha entre Sv* i ST.

(46) [_{SC} C [_{ST} T cantarà_v [_{SFoc} la Maria_i Foc [_{Sv*} t_i v* [t_v]]]]]]

Com és sabut, hi ha dues estructures amb subjectes postverbals: VOS i VSO. Concentrem-nos primer en l'ordre VOS, el qual ha rebut dues anàlisis a la bibliografia: d'una banda, Belletti (2004) argüeix que es deriva mitjançant la topicalització del SV i la focalització del subjecte al SFoc de (46), i, de l'altra, Ordóñez (1998) proposa una anàlisi on hi ha un *Canvi d'Objecte (Object Shift; cf. Bobaljik i Jonas 1996)*. Ignorant alguns detalls de la proposta de Belletti (2004), les dues opcions són més o menys com indico a (47) i (48):

A Gallego (2007) defenso que l'anàlisi d'Ordóñez (1998) de les estructures VOS és la correcta per a llengües com el castellà, el gallec i el portuguès europeu, però no per a l'italià i, molt probablement, tampoc per al català. Aquestes darreres llengües farien ús de l'estratègia de topicalització de Belletti (2004). Com demostren les dades de (49) i (50), els efectes de lligam són diferents en castellà i català, fet que suggereix, necessàriament, una sintaxi diferent.

- (49)
 a. Recogió cada coche_i su_i propietario.
 b. ??Va recollir cada cotxe_i el seu_i propietari.

- (50)
 a. No regañó a ningún niño_i su_i madre.
 b. ??No va renyar cap nen_i la seva_i mare.

En un context de discussió diferent del nostre, Bobaljik i Jonas (1996) observen que si una llengua L pot recórrer a l'estratègia de Canvi d'Objecte, L legitima una tercera posició de subjecte. Al seu article, Bobaljik i Jonas (1996) parlen de l'islandès, on el patró de Canvi d'Objecte és molt més exòtic que el del castellà:

- (51) [_{SC} C [_{ST} Jólásveinarnir_i T_S borðuðu_v [_{sv}* búðinginn_j [ekki v* [t_v t_j]]]]]
 els-trolls-del-Nadal van-menjar el-pudding no
 'Els trolls del Nadal no van menjar-se el pudding'

[apud Bobaljik i Jonas 1996:195]

D'acord amb Bobaljik i Jonas (1996), a Gallego (2007) proposo que el castellà –essencialment com l'islandès– legitima una tercera posició de subjecte pel fet de

generar l'ordre VOS mitjançant el Canvi d'Objecte. En altres paraules: el castellà té Canvi d'Objecte, la qual cosa fa que el castellà tingui una tercera posició de subjecte. Aquesta observació, que pot semblar tangencial, no ho és, ja que es tracta d'una posició que, com discuteix Ordóñez (2005; en aquest número), té el castellà, però no el català. Podem veure la asimetria de què estic parlant a (52):

(52)

- a. Hoy comprará (Juan) comida (Juan).
- b. Avui comprarà (*? En Joan) menjar (en Joan).

[apud Ordóñez 2005:4-8]

La generalització dels fets és, doncs, la següent:

(53) Si una llengua L genera VOS mitjançant Canvi d'Objecte, L legitima VSO

Quina és la posició del subjecte a l'estructura VSO? Les opcions són limitades, sobretot tenint en compte que, dins el minimalisme, només hi ha dues posicions per als subjectes: la primera correspon amb l'especificador de T (que és ocupat pels subjectes preverbals) i la segona és l'especificador del verb lleuger v^* (cf. Chomsky 1995). Com pot veure's, però, no tenim prou espai estructural per a una tercera posició de subjecte –precisament, la de les estructures VSO.

Ordóñez (2005) identifica aquesta tercera posició com l'especificador de T, assumint que hi ha una projecció de concordança de subjecte on es mouen els subjectes preverbals (cf. Chomsky 1993). Aquest autor tracta les dades de (52) suposant que, en castellà, ST té –fent servir la terminologia de Chomsky– un tret EPP que permet la creació d'una posició d'especificador. Des d'un punt de vista minimalista, aquesta idea té dos problemes: un, ha d'acceptar l'existència de projeccions de concordança (*contra* Chomsky 1995), i dos, necessita invocar la noció (tan problemàtica com poc explicativa; cf. Boeckx 2006) de *tret EPP*.

És possible reformular la proposta d'Ordóñez (2005) dient que, novament, la morfologia verbal fa possible la creació d'especificadors addicionals. La bateria d'exemples de (54) torna a ser una evidència a favor de la hipòtesi que hi ha una correlació entre la riquesa morfològica i la possibilitat que un especificador pugui allotjar un objecte sintàctic: l'indefinit *alguien*, tot i que per assumptió teòrica es mou per tots els especificadors fent salts petits (cf. Boeckx 2006), només pot aturar-se a

determinats especificadors –crucialment, aquells que estan associats a un nucli amb morfologia rica.

(54)

- a. [_{SC} C [_{ST} T parece [_{SAux} haber [_{SPrt} sido [_{SV} arrestado *alguien*]]]]]
 b. ??[_{SC} C [_{ST} T parece [_{SAux} haber [_{SPrt} sido [_{SV} *alguien*_i arrestado t_i]]]]]
 c. *[_{SC} C [_{ST} T parece [_{SAux} haber [_{SPrt} *alguien*_i sido [_{SV} t_i arrestado t_i]]]]]
 b. *[_{SC} C [_{ST} T parece [_{SAux} *alguien*_i haber [_{SPrt} t_i sido [_{SV} t arrestado t_i]]]]]
 b. [_{SC} C [_{ST} *alguien*_i T parece [_{SAux} t_i haber [_{SPrt} t_i sido [_{SV} t_i arrestado t_i]]]]]

N'hi ha més. És molt probable que la riquesa morfològica sigui responsable del fet que les llengües romàniques puguin evitar els efectes d'illa-Qu. Considerem els exemples de (55), agafats de Rizzi (1990). En aquest parell mínim veiem que l'italià, però no l'anglès, pot extreure el sintagma *che studente* d'una illa-Qu:

(55)

- a. *[_{SC} Which student_i C do you wonder [_{SC} how_j C t_i could solve the problem t_j]?
 quin estudiant AUX tu et preguntes com va poder solucionar el problema
 'Quin estudiant et preguntes com va poder solucionar el problema?'
 b. [_{SC} Che studente_i C non sai [_{SC} come_j C potrà t_i risolvere il problema t_j]] [from Rizzi 1990:73]

Una manera d'abordar aquesta asimetria és suposar que el sintagma interrogatiu *che studente* pot utilitzar una posició d'especificador extra del SC subordinat. Crucialment, aquesta posició la tindrien llengües com l'italià (i el castellà i el català, naturalment), però no podria ser habilitada per part de llengües amb morfologia pobra, com l'anglès.

Empíricament, és difícil demostrar que les llengües romàniques poden crear especificadors extra, ja que, per exemple, no tenen moviment-Qu múltiple (cf. Boeckx i Grohmann 2003). Uriagereka (2004), no obstant això, prova que el castellà sí que manifesta aquest tipus de moviment en alguns casos. L'exemple (56) n'és un: com podem comprovar, el contrast que s'hi il·lustra mostra que els especificadors múltiples són marginalment possibles en castellà, almenys quan es tracta del moviment-Qu d'arguments.

(56)

- a. ?No sé [_{SC} quién_i [_C a quién_z C ha enviado_v [_{ST} t_i t_v una carta t_z]]]
 b. *No sé [_{SC} por qué_i [_C cómo_z C han derrotado_v [_{ST} *pro* t_v al Barcelona t_i t_z]]]

En conclusió, la hipòtesi que he presentat a l'apartat anterior, la qual es pren seriosament el paper que juga la morfologia explícita a efectes computacionals, ha estat confirmada. Si el que he discutit en aquesta secció és correcte, que el castellà sigui morfològicament més ric que el català no és trivial: la morfologia verbal és responsable no només que el castellà tingui una perifèria esquerra més activa, amb focalitzacions febles com les que han estudiat Esther Torrego i Juan Uriagereka, sinó també que pugui tenir oracions amb l'ordre VSO, impossibles en català.

6. CONCLUSIONS

L'objectiu d'aquest article era presentar una asimetria sintàctica de tipus microparamètric que afecta el castellà i el català, i que permet al primer de manifestar un patró sintàctic que he anomenat *focalització feble*. A (57) tenim uns quants exemples d'aquesta varietat de focus –com veiem a (58), sistemàticament rebutjats pel català.

(57)

- a. Poco dinero es ese, creo yo.
- b. En tus manos está.
- c. ¡Para mí querría yo esos problemas!
- d. ¡Pues por algo será!

(58)

- a. *Pocs diners són aquests, trobo jo.
- b. *A les teves mans és.
- c. *Per a mi voldria jo aquests problemes!
- d. *Doncs per alguna cosa deu ser!

Descriptivament, podem dir que totes les seqüències de (57)-(58) tenen un matís focal/afectiu (en el sentit d'Hernanz 2001; 2003), que tot i anar lligat a un moviment cap al SC (la *perifèria esquerra* de Rizzi 1997; 2004; 2006) no és exactament contrastiu (*cf.* Irurtzun 2007 per a discussió sobre la naturalesa contrastiva del focus). Aquest tipus d'estructura és freqüent en llengües romàniques occidentals com el castellà (i també el gallec i el portuguès europeu, segons Uriagereka 1988; 1995), però no en català, francès o italià. Seguint idees que es remunten a treballs del marc teòric de *Recció i Lligam*, he defensat que aquest fet se segueix de la morfologia: si una llengua

L té més morfologia explícita, L té una sintaxi més activa, la qual cosa es tradueix en més llibertat d'ordre de paraules, la capacitat d'ignorar illes, mecanismes alternatius d'assignació de cas, etc. Podem formular aquesta idea com he fet a (31), que repeteixo a (59):

(59) La (capacitat de) fusió interna és parasitària de la riquesa morfològica

La meua hipòtesi es beneficia de l'absència, en català, del pretèrit perfet (e. g., *cantà*) i el pretèrit anterior (e. g., *hagué cantat*), actualment substituïts per formes perifràstiques (e. g., *va cantar* i *va haver cantat*). Segons he defensat, aquest fet fa que el verb del català no pugui moure's tan alt com ho fa en castellà i que l'activitat perifèrica se'n vegi afectada.

No és immediatament obvi que aquestes dades puguin explicar-se –posem per cas– pel fet que al català li manqui una determinada projecció que té el castellà o bé argumentant que el català experimenta un procés de *truncament parcial*: encara que fos correcte, això no seria res més que una reformulació dels fets amb altres paraules, no una explicació.

És destacable que les diferències microparamètriques entre el castellà i el català no s'aturen a les dades de (57)-(58): com hem vist, (59) també ens permet de buscar una resposta coherent al fet que el castellà, a diferència del català, pot generar l'ordre VSO.

(60)

a. Avisó Juan a María.

b. *Va avisar en Joan la Maria.

Estic d'acord amb Ordóñez (2005; en aquest número) en què, per tal de generar exemples com (60), el castellà fa ús d'una posició d'especificador addicional. A diferència d'aquest autor, però, aquesta posició no està relacionada amb el tret EPP de Chomsky, sinó amb la riquesa morfològica: el castellà no només té un paradigma verbal més ric que el català (vegeu apartat 4), també té mecanismes d'assignació de cas alternatius (vegeu 61; cf. Torrego 1998) i certes varietats dialectals experimenten el fenomen de *duplicació de clític* (*clitic doubling*, vegeu 62; cf. Torrego 1998):

(61)

- a. He visto *a* María
- b. He vist la Maria.

(62)

- a. *Lo* vi a Juan.
- b. He vist en Joan.

Aquestes diferències reapareixen al domini nominal, on el castellà pot generar seqüències del tipus determinant-adjectiu-nom amb més facilitat que el català. Les peces encaixen si, tal com defensa Bosque (2001), aquest tipus de construcció és el resultat de desplaçar l'adjectiu des de la seva posició de base a l'especificador d'una projecció funcional amb propietats perifèriques.

(63)

- a. Un interesante libro.
- b. Una bonita película.

(64)

- a. *Un interessant llibre.
- b. *Una maca pel·lícula.

Hem de deixar-ho aquí. En aquest treball hem vist que la morfologia pot estudiar-se des de dues perspectives: la primera concep aquesta informació d'una manera abstracta, relacionant-la amb els sistemes de cas/concordança i la computació cíclica (aquesta és la perspectiva dels darrers treballs de Chomsky); la segona té a veure amb la riquesa morfològica –és a dir, amb el fet que les marques flexives tinguin més o menys manifestació explícita. Chomsky ha defensat (*cf.* Chomsky 2006) que el segon tipus de morfologia no té cap rellevància sintàctica, sent un mer reflex del component fonològic. Encara que puc estar d'acord amb aquesta idea en una interpretació ampla, penso que el que hem vist en aquestes pàgines ens obliga a acceptar la tesi que la riquesa morfològica pot tenir un paper important a la sintaxi. Un dels avantatges d'aquesta tesi (potser el més interessant) és que ens permet de tractar fenòmens de variació paramètrica d'una manera realista i explicativa: aquest és, sens dubte, un dels objectius del lingüista que vol caracteritzar tant els principis generals del llenguatge natural (els universals lingüístics) com el seu grau de variació (els paràmetres).

ÁNGEL J. GALLEGO
Universitat Autònoma de Barcelona

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BAKER, M. C. (1988) *Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing*, Chicago, University of Chicago Press.
- BELLETTI, A. (2004) «Aspects of the Low IP Area», dins RIZZI, L. ed., *The Structure of CP and IP. The Cartography of Syntactic Structures (vol. 2)*, Oxford (New York), Oxford University Press, pp. 16-51.
- BIANCHI, V. (1999) *Consequences of Antisymmetry: Headed Relative Clauses*, Berlin, Mouton de Gruyter.
- BOBALJIK, J. D.; JONAS, D. (1996) «Subject Positions and the Roles of TP», *Linguistic Inquiry* 27, pp. 195-236.
- BOECKX, C. (2006) «Case and Agreement: The Syntax of A-Dependencies», manuscrit inèdit, Harvard University.
- BOECKX, C.; GROHMANN, K. (2003) *Multiple Wh-Fronting*, Amsterdam, John Benjamins.
- BOECKX, C.; STJEPANOVIC, S. (2001) «Head-ing toward PF», *Linguistic Inquiry* 32, pp. 345-355.
- BOSQUE, I. (2001) «Adjective position and the interpretation of indefinites», dins GUTIÉRREZ-REXACH, J.; SILVA-VILLAR, L. eds., *Current Issues in Spanish Syntax and Semantics*, Berlin, Mouton de Gruyter, pp. 17-63.
- BRUCART, J. M. (1993) «Sobre la estructura de SComp en español», dins VIANA, A. ed., *Sintaxi. Teoria i perspectives*, Lleida, Pagès, pp. 59-102.
- BURZIO, L. (1991) «The morphological basis of anaphora», *Linguistics* 27, pp. 81-105.
- CARSTENS, V. (2001) «Multiple Agreement and Case Deletion: Against ϕ -(In)Completeness», *Syntax* 4, pp. 147-163.
- CHENG, L. (1991) *On the typology of wh-questions*, tesi doctoral inèdita, Massachusetts Institute of Technology.
- CHOMSKY, N. (1977) *Essays on form and interpretation*, New York, Elsevier North-Holland.
- (1981) *Lectures on Government and Binding*, Dordrecht, Foris Publications.
- (1986) *Barriers*, Cambridge (Mass.), MIT Press.
- (1993) «A Minimalist Program for Linguistic Theory», dins HALE, K.; KEYSER, S. eds., *The View from Building 20: Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 1-52.

- (1995) «Categories and Transformations», dins CHOMSKY, N., *The Minimalist Program*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 219-394.
- (2000) «Minimalist Inquiries: The Framework», dins MARTIN, R. *et al.* eds., *Step by Step. Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 89-155.
- (2001) «Derivation by Phase», dins KENSTOWICZ, M. ed., *Ken Hale: A Life in Language*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 1-52.
- (2004) «Beyond Explanatory Adequacy», dins BELLETTI, A. ed., *Structures and Beyond. The Cartography of Syntactic Structures (vol. 3)*, Oxford (New York), Oxford University Press, pp. 104-131.
- (2005) «On Phases», manuscrit inèdit, MIT.
- (2006) «Turing's Thesis», xerrada presentada a *Interphases*, University of Cyprus, Nicòsia, Xipre.
- CINQUE, G. (1999) *Adverbs and Functional Heads. A Cross-Linguistic Perspective*, Oxford (New York), Oxford University Press.
- CULICOVER, P. (1970) *Syntactic and semantic investigation*, tesi doctoral inèdita, MIT.
- FORTUNY, J. (2007) *The Emergence of Order in Syntax*, tesi doctoral inèdita, Universitat de Barcelona.
- FRAMPTON, J.; GUTMANN, S. (2000) «Agreement is Feature Sharing», manuscrit inèdit, Northeastern University.
- GALLEGO, Á. J. (2004) *On Hypotactic and Paratactic Dependencies*, tesi de màster, UAB.
- (2007) *Phase Theory and Parametric Variation*, tesi doctoral inèdita, UAB.
- GROHMANN, K.; ETXEPARE, R. (2003) «Root infinitives: A comparative view», *Probus* 15, pp. 201-236.
- HAEGEMAN, L. (2002) «Anchoring to speaker, adverbial clauses and the structure of CP», manuscrit inèdit, Université Charles de Gaulle-Lille III.
- HALE, K.; KEYSER, S. J. (1993) «On the argument structure and the lexical expression of syntactic relations», dins HALE, K.; KEYSER, S. eds., *The View from Building 20*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 53-109.
- HALE, K.; KEYSER, S. J. (1998) «The basic elements of argument structure», dins *MIT Working papers in linguistics 32: Papers from the Upenn/ MIT Roundtable on Argument Structure*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 73-118.
- HALE, K.; KEYSER, S. J. (2002) *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*, Cambridge (Mass.), MIT Press.

- HERNANZ, M. L. (1994) «Concordancia, rección y aspecto: las construcciones absolutas en español», dins ALONSO, A. *et al.* eds., *II Encuentro de Lingüistas y Filólogos de España y Méjico*, Salamanca, Universidad de Salamanca, pp. 367-402.
- (1999) «El infinitivo», dins BOSQUE, I.; DEMONTE, V. eds., *Gramática descriptiva de la lengua española*, pp. 2197-2357.
- (2001) «¡En bonito lío me he metido!: Notas sobre la afectividad en español», *Moenia* 7, pp. 93-109.
- (2003) «From polarity to modality: the case of *bien*», manuscrit inèdit, Universitat Autònoma de Barcelona.
- HIRAIWA, K. (2005) *Dimensions of Symmetry in Syntax: Agreement and Clausal Architecture*, tesi doctoral inèdita, Massachusetts Institute of Technology.
- IRURTZUN, A. (2007) *The Grammar of Focus at the Interfaces*, tesi doctoral inèdita, Universitat del País Basc.
- JACKENDOFF, R. (1969) *Some rules of semantic interpretation in English*, tesi doctoral inèdita, MIT.
- KAYNE, R. (2000) *Parameters and Universals*, Oxford (New York), Oxford University Press.
- KOSTER, J. (2003) «All languages are tense second», manuscrit inèdit, University of Groningen.
- LASNIK, H. (1999) *Minimalist Analysis*, Oxford, Blackwell.
- (2003) *Minimalist investigations in linguistic theory*, London, Routledge.
- MASULLO, P. J. (2005) «The syntax-lexical semantics interface: prepositionalizing motion verbs in Spanish», treball presentat al Seminari del Grup de Gramàtica Teòrica, Universitat Autònoma de Barcelona, 7 d'abril de 2005.
- MATEU, J. (2002) *Argument Structure: Relational construal at the syntax-semantics interface*, tesi doctoral inèdita, Universitat Autònoma de Barcelona.
- ORDÓÑEZ, F. (1997) *Word Order and Clause Structure in Spanish and Other Romance Languages*, tesi doctoral inèdita, CUNY New York.
- (1998) «Post-verbal asymmetries in Spanish», *Natural Language and Linguistic Theory* 16, pp. 313-346.
- (2005) «Two Specs for postverbal subjects: Evidence from Spanish and Catalan», manuscrit inèdit, SUNY Stony Brook.

- PESETSKY, D.; TORREGO, E. (2001) «T-to-C Movement: Causes and Consequences», dins KENSTOWICZ, M. ed., *Ken Hale: A Life in Language*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 355-426.
- PESETSKY, D.; TORREGO, E. (2004) «Tense, Case, and the Nature of Syntactic Categories», dins GUÉRON, J., LECARME, J. eds., *The Syntax of Time*, Cambridge (Mass.), MIT Press, pp. 495-537.
- PICALLO, M. C. (1998) «On the EPP and Null Expletive Subjects», *Probus* 10, pp. 219-241.
- RAPOSO, E. (1987) «Case Theory and Infl-to-Comp: The Inflected Infinitive in European Portuguese», *Linguistic inquiry* 18, pp. 85-109.
- (2000) «Clitic position and verb movement in European», dins COSTA, J. ed., *Portuguese syntax: new comparative studies*. New York, Oxford University Press, pp. 266-297.
- RAPOSO, E.; URIAGEREKA, J. (2005) «Clitic Placement in Western Iberian: A Minimalist View», dins CINQUE, G.; KAYNE, R. eds., *The Oxford Handbook of Comparative Syntax*, Oxford (New York), Oxford University Press, pp. 639-697.
- RIGAU, G. (1993) «La legitimació de les construccions temporals d'infinitiu», dins VIANA, A. ed., *Sintaxi. Teoria i Perspectives*, Lleida, Pagès, pp. 231-252
- RIZZI, L. (1982) *Issues in Italian Syntax*, Dordrecht, Foris.
- (1990) *Relativized Minimality*, Cambridge (Mass.), MIT Press.
- (1994) «Early null subjects and root null subjects», dins HOEKSTRA, T.; SCHWARTZ, B. eds., *Language Acquisition Studies in Generative Grammar*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 151-176.
- (1997) «The Fine Structure of The Left Periphery», dins HAEGEMAN, L. ed., *Elements of Grammar. Handbook in Generative Syntax*, Dordrecht, Kluwer, pp. 281-337.
- (2004) «Locality and Left Periphery», in BELLETTI, A. ed., *Structures and Beyond. The Cartography of Syntactic Structures (vol. 3)*, Oxford (New York), Oxford University Press, pp. 223-251.
- (2006) «On the Form of Chains: Criterial Positions and ECP Effects», dins CHENG, L.; CORVER, N. eds., *Wh-Movement: Moving on*, Cambridge, MIT Press, 97-133.

- SOLA, J. (1996) «Morphology and Word Order in Germanic Languages», dins EPSTEIN, S. *et al.* eds., *Minimal Ideas*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 217-251.
- TARALDSEN, K. T. (1980) *On the nominative island condition, vacuous application and the that-trace filter*, Bloomington (Ind), Indiana University Linguistics club.
- TORREGO, E. (1980) «Fronting in Spanish», manuscrit inèdit, U.Mass. Boston.
- (1995) «On the nature of clitic doubling», dins CAMPOS H.; KEMPCHINSKY, P. eds., *Evolution and revolution in linguistic theory*, Washington DC, Georgetown University Press, pp. 399-418.
- (1998) *The Dependencies of Objects*, Cambridge (Mass.), MIT Press.
- TORREGO, E. URIAGEREKA, J. (1992) «Indicative Dependents», manuscrit inèdit, U.Mass Boston/University of Maryland.
- URIAGEREKA, J. (1988) *On Government*, tesi doctoral inèdita, University of Connecticut.
- (1995) «An F Position in Western Romance», dins KISS, K. ed., *Discourse configurational languages*, Oxford (New York), Oxford University Press, pp. 153-175.
- (1999) «Minimal Restrictions on Basque Movement», *Natural Language and Linguistic Theory* 17, pp. 403-444.
- (2004) «Spell-out Consequences», manuscrit inèdit, University of Maryland.
- URIAGEREKA, J.; GALLEGO, Á. J. (en preparació) «(Multiple) Agree as Local (Binding and) Obviation», manuscrit inèdit, UAB/UMD.